МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

Дрозд Марина Миколаївна

«ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА» (на матеріалах ДСП «ЧАЕС»)

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітнього кваліфікаційного рівня «магістр»

Чернігів -2018

Дипломною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, факультет обліково-економічний, Чернігівський національний технологічний університет

Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник: к.е.н., доцент Волот Олена Ігорівна, Чернігівський національний технологічний університет

Рецензент : Начальник ПЕВ ДП УЗФО ЧАЕС Отчиченко О.В

Захист відбудеться «__» _____ 2018 р. о ____ год. на засіданні державної екзаменаційної комісії у Чернігівський національний технологічний університет

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту: Маргасова Вікторія Геннадіївна, доктор економічних наук, професор

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Діяльність будь-якого підприємства супроводжується формуванням операційних витрат, які є основною складовою загальних витрат підприємства. Рівень операційних витрат підприємства впливає на фінансові результати його діяльності. У сучасних умовах господарювання облік операційних витрат є основою для їх контролю та виявлення резервів зниження з метою покращення фінансових результатів діяльності. Раціонально побудована система обліку та внутрішнього контролю операційних витрат надає повну та достовірну інформацію для прийняття рішень у сфері управління витратами підприємства. Саме тому дослідження системи обліку та контролю операційних витрат підприємства та визначення напрямів її вдосконалення є актуальним питанням.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад обліку і аналізу в контексті екологічної діяльності, а також розробка науково-практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення обліку і аналізу екологічної діяльності підприємства ДСП «ЧАЕС» та розвитку обліку і аналізу екологічної діяльності в Україні.

Практична цінність випускної кваліфікаційної роботи полягає у вдосконаленні системи обліку і аналізу екологічної діяльності на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом є процес організації бухгалтерського обліку та аналізу на підприємстві «Чорнобильська атомна електростанція».

Предметом виступає система бухгалтерського обліку та аналізу екологічної діяльності підприємства.

Поставлена мета може бути реалізована за допомогою вирішення наступних **завдань**:

- дослідити основні поняття обліку і аналізу екологічної діяльності та її види на ДСП «ЧАЕС»;
- розглянути особливості організації обліку і аналізу витрат на екологічну діяльність на енергетичному підприємстві;

- здійснити огляд нормативно-правового регулювання обліку і аналізу енергетичної діяльності на вітчизняних підприємствах;
- проаналізувати сучасний стан галузі ядерної енергетики в Україні;
- здійснити аналіз фінансово-економічних показників діяльності ДСП «ЧАЕС»;
- проаналізувати систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на ДСП «ЧАЕС»;
- провести економічний аналіз екологічної діяльності підприємства;
- визначити і розробити шляхи підвищення ефективності діяльності ДСП «ЧАЕС», напрями екологізації функціонування енергетичного сектору України та напрями удосконалення системи обліку підприємства.

При написанні роботи були використані такі методи дослідження: порівняння та узагальнення – для розкриття економічної сутності поняття «операційні витрати»; розрахунково – аналітичний, табличний та графічний – для складання таблиць, проведення розрахунків і наочного відображення результатів дослідження; методи систематизації – для узагальнення інформації щодо стану галузі ядерної енергетики; методи індукції та дедукції – при вивченні системи обліку та контролю операційних витрат; метод аналізу – при аналізі фінансово – економічних показників діяльності; монографічний – аналіз монографічної літератури.

Інформаційною базою для написання дипломної роботи виступили: дані річних звітів підприємства, дані бухгалтерського обліку, законодавчі та нормативні документи, матеріали Державної служби статистики України, навчальна та монографічна література.

Структура та обсяг роботи. Дана робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Основний зміст викладений на 119 сторінках, робота містить 20 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 95 найменувань та 7 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** наведена актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об’єкт, теоретичні та методологічні джерела інформації.

У першому розділі «Теоретичні основи обліку і аналізу екологічної діяльності енергетичного підприємства» наведено поняття обліку і аналізу екологічної діяльності та її види на підприємстві; особливості організації обліку і аналізу витрат на екологічну діяльність та нормативно-правове регулювання обліку і аналізу енергетичної діяльності на вітчизняних підприємствах.

Екологічна діяльність підприємства – це відповідний сегмент його операційної діяльності, який повинен забезпечити баланс між суспільними інтересами та інтересами підприємства, в результаті функціонування якого має бути максимально збережене природне середовище в тому стані, у якому воно перебувало донедавна.

Сучасне економічне становище, яке склалося на великих підприємствах, вимагає від управлінців пошуку прихованих резервів. З розвитком ринкових відносин ця тенденція буде поширюватися на всі підприємства. Високий економічний результат діяльності підприємства значною мірою визначається тим, наскільки ефективно на ньому здійснюватиметься менеджмент витрат, оскільки саме він є дієвим інструментом прозорості і ефективності діяльності підприємства та його структурних підрозділів (рис. 1).

Основним завданням обліку і аналізу енергії, її передачі та розподілу в електричних і теплових мережах є визначення загальної суми витрат на виробництво і собівартість одиниці продукції, а також виявлення та мобілізація в енергетичній галузі резервів, їх використання з метою розширення виробництва енергії і зниження витрат, пов'язаних з виробництвом і збутом (реалізацією) електричної та теплової енергії і збільшенням на цій основі маси прибутку.

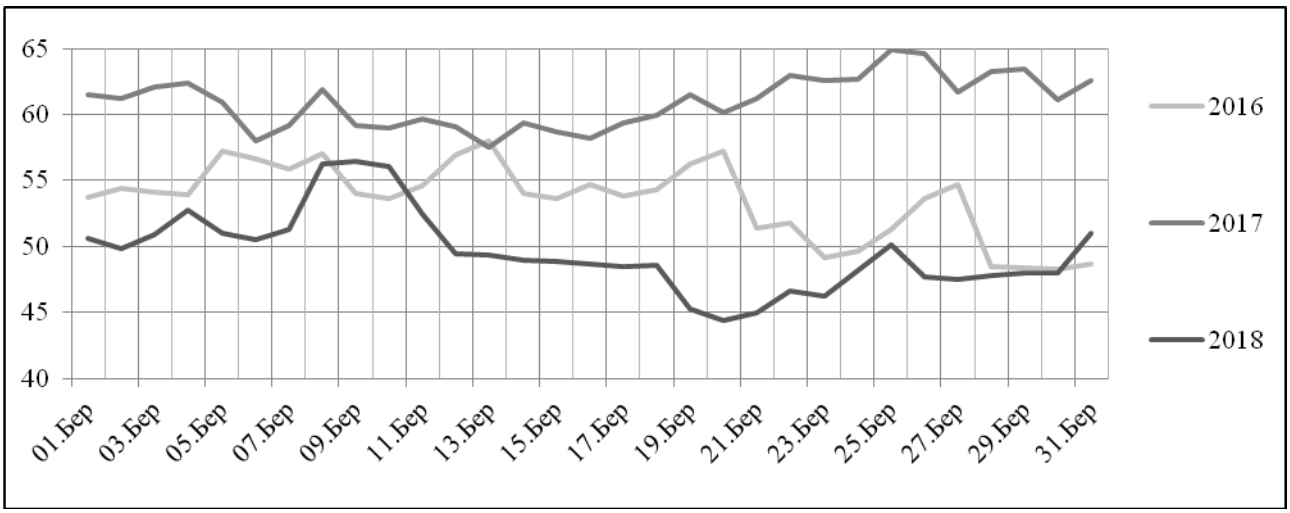

Рисунок 1. Розподіл середньодобового виробництва електроенергії атомними електростанціями за березень 2016-2018р., %

*Джерело: складено автором на основі даних «Укренерго»

Екологічні витрати входять до складу операційних витрат підприємства, їх зростання впливає на зростання собівартості наданих послуг або виконаних робіт, та відповідно, впливає на зростання цін на продукцію або послуги.

Нормативне забезпечення обліку – це сукупність нормативно-правових актів найвищих гілок влади у державі, Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств, і, власне кожного підприємства зокрема, які забезпечують повноцінне функціонування та динамічний розвиток бухгалтерського обліку, фінансової звітності й економічного аналізу.

Основні методологічні підходи щодо визначення витрат містяться в положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Так за НП(С)БО 1 витрати - це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками). Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» відносяться витрати звітного періоду (спожиті витрати) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Відповідно до принципу

нарахування та відповідності доходів та витрат, момент визнання витрат не залежить від дати оплати за ресурси.

Основну частину витрат підприємства складають операційні витрати. Витрати операційної діяльності поділяються на такі елементи: матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати.

Основними особливостями енергетичного виробництва є:

- безперервний зв'язок виробництва і споживання енергії, збігання часу фази її виробництва з фазою споживання при визначальному впливі величини і режиму споживання енергії;
- цикл виробництва енергії на електростанції завершується її передачею по мережах до споживачів. Передача і розподіл електричної енергії вимагає її трансформації з низького на високу напругу (на підвищувальних підстанціях) і з високого на низький (на знижувальних підстанціях), що пов'язано з втратою електроенергії як при її трансформації, так і при передачі по лініях електромереж;
- відсутність незавершеного виробництва;
- неправомірність виробництва електричної енергії в зв'язку з сезонним коливанням її використання в середині року (квартальними), всередині місяця (добовими) і всередині доби (вартовими), які зумовлюють позмінний режим її виробництва на електростанціях;
- необхідність забезпечення безперебійного постачання споживачам якісної енергії (частоти і напруги);
- обов'язкове проведення планово-попереджувальних ремонтів, обумовлених роботою обладнання в важких умовах.

Основним завданням бухгалтерського обліку витрат на виробництво енергії є:

- встановлення на енергопідприємствах фактичного рівня витрат за первинними документами на фактичний обсяг виробництва енергії, її передачі та реалізації;

- здійснення систематичного контролю за дотриманням питомих витрат матеріальних і трудових витрат;
- виявлення відхилень від планової собівартості електричної енергії за статтями витрат і за економічними елементами по енергопідприємству і окремим госпрозрахунковим підрозділам, виходячи з організаційної структури;
- виявлення фінансових результатів виробничої діяльності енергопідприємств і їх підрозділів.

У другому розділі «Облік і аналіз екологічної діяльності ДСП «ЧАЕС» наводиться аналіз сучасного стану галузі ядерної енергетики в Україні; статутна інформація та фінансово-економічна характеристика діяльності ДСП «ЧАЕС»; загальна характеристика системи бухгалтерського обліку ДСП «ЧАЕС»; організація обліку, контролю і аналізу витрат енергетичного підприємства та економічний аналіз екологічної діяльності підприємства.

В Україні ядерна енергетика є гарантом енергетичної незалежності, сталого економічного та соціального розвитку. Розв'язання проблем безпечної експлуатації існуючих і створення реакторів нових поколінь, здатних задовольнити енергетичні потреби людства, має забезпечуватися спільними зусиллями експлуатаційників, промисловців, науковців та супроводжуватися відповідною політичною волею і належним фінансування з боку держави.

В Україні функціонує чотири атомні електростанції - Запорізька, Південно-Українська, Рівненська, Хмельницька, у яких сумарно 15 енергоблоків. Згідно зі звіту «Енергоатом» на кінець 2017 року частка виробленої Енергоатомом електроенергії в структурі «Енергоринку» склала 55%, що на 2% більше за аналогічний період 2016 року.

Безперечно атомна енергетика призводить до викидів парникових газів, шкідливих речовин, забрудненню довкілля. Але не зважаючи на це, ядерна енергетика є важливою складовою енергетичної стратегії багатьох країн світу, в тому числі України. Тому розробляються нові, більш безпечні технології які

направлені на мінімізацію аварійний ситуацій пов'язаних з виробництвом, зберіганням, використанням та транспортуванням ядерної енергії, на зменшення забруднення довкілля, скороченню обсягів викидів шкідливих речовин та впливу їх на суспільство.

Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська АЕС» (надалі за текстом – ДСП «Чорнобильська АЕС») створене Постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2001 року № 399 «Про утворення державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС», засноване на державній власності і підпорядковане Державному агентству України з управління зоною відчуження. ДСП «Чорнобильська АЕС» вирішує завдання відповідно до Статуту підприємства та Плану заходів щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Середньооблікова чисельність штатних працівників ДСП ЧАЕС у 2016 році становила 2 441 чоловік. В 2017 це число дорівнювало 2 335 чоловік. На підприємстві постійно відбувалися скорочення персоналу. Проаналізувавши динаміку продуктивності праці ми бачимо, що продуктивність праці працівників знизилась, що не є позитивним моментом. Тому керівництву підприємства не слід захоплюватися даним скороченням персоналу, оскільки непродумана політика по відношенню до працівників може в майбутньому привести до погіршення всієї господарської діяльності підприємства.

Серед позитивних моментів можна відзначити зростання коефіцієнта незалежності (автономії), коефіцієнта маневреності власного капіталу та коефіцієнта накопиченої амортизації. Операційні витрати скоротилися на 55708 тис. грн. Основними причинами таких змін виявилося зменшення матеріальних затрат, інших витрат, а разом із тим скорочення прибутку від реалізації продукції. Проведений аналіз операційних витрат досліджуваного підприємства показав, що найбільшу питому вагу у витратах підприємства займають операційні витрати, а серед операційних витрат – більшу частку складають інші витрати (таблиця 1).

Таблиця 1

Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ДСП «ЧАЕС» за 2016-2017 роки

Найменування показника, одиниці вимірювання	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення	Темп приросту, %
Чистий дохід, тис. грн.	22141	20858	-1283	-5,79
Собівартість виконаних робіт (наданих послуг), тис.грн.	17717	20023	2306	13,02
Інші операційні витрати, тис.грн.	1761167	1691321	-69846	-3,97
Витрати на 1 гривню виконаних робіт, наданих послуг, грн	0,80	0,96	0,16	20,00
Валовий прибуток, тис. грн.	4424	835	-3589	-81,13
Фінансові результати від операційної діяльності, тис.грн.	(128110)	(140196)	-12086	9,43
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	(2734)	4	2738	-
Рентабельність продажу, %:				
-валова	19,98	4,00	-15,98	-79,98
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн.	1710940	1606638	-104302	-6,10
Фондовіддача основних засобів, грн./грн.	0,01	0,01	0	0,00
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис.грн.	2094111	2849427	755316	36,07
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	0,01	0,01	0	-
Тривалість одного обороту оборотних засобів, днів	3650	3650	0	-
Середня чисельність штатних працівників, осіб	2441	2335	-106	-4,34
Фондоозброєність праці, тис. грн. / особу	700,92	688,07	-12,85	-1,83
Витрати на оплату праці, грн., грн.	432670	455395	22725	5,25
Середньомісячна зарплата штатного працівника, грн.	14770,9	16252,5	1481,6	10,03

**Джерело: фінансова звітність підприємства ДСП ЧАЕС*

Ведення бухгалтерського та податкового обліку покладено на бухгалтерію ДСП ЧАЕС на чолі з головним бухгалтером підприємства. Централізована бухгалтерія ДСП ЧАЕС та планово-економічний відділ знаходиться в центральному офісі м.Славутич. Діяльність бухгалтерії регламентована Положенням про бухгалтерію, що визначає завдання і функції, права і відповідальність бухгалтерії, її місце в організаційній структурі підприємства, а також внутрішню структуру підрозділу, порядок взаємодії з іншими підрозділами ДСП ЧАЕС і сторонніми організаціями (рисунок 2).

Рисунок 2. Організаційна схема бухгалтерії ДСП «ЧАЕС»

Для дослідження витрат за елементами використовується Розділ III ф.№2 «Елементи операційних витрат». Для заповнення показників р. III форми №2 на підприємстві застосовують або рахунки класу 8, або проводять аналітичну роботу з рахунками класу 9.

Для того щоб оцінити фінансовий стан підприємства ми провели аналіз фінансово-економічних показників. В даному році, в результаті господарської діяльності, намітилася тенденція до зменшення багатьох показників (чистий

дохід від реалізації, валовий прибуток, інші операційні витрати) в порівнянні з минулим роком, що свідчить про скорочення у ДСП ЧАЕС коштів, отриманих в результаті фінансово-господарської діяльності. Натомість зросли витрати на оплату праці та середньомісячна заробітна плата працівників.

Економічний аналіз операційних витрат здійснюється всіма службами підприємства з метою отримання інформації, необхідної для планування, контролю, прийняття оптимальних управлінських рішень, розроблення стратегії і тактики з питань фінансової політики.

Інші операційні витрати займають найбільшу питому вагу у структурі загальних витрат підприємства. Відповідно в минулому та поточному році ця питома вага становить 53,7% і 51,5%. Частка витрат на оплату праці в минулому періоді дорівнює 24,5%, а в звітному році –26,6%. Це підвищення можна пояснити тим, що зросли середньомісячні витрати на оплату праці одного працівника . По елементах оплати праці, відрахування на соціальні заходи та на амортизації витрат спостерігається збільшення, але порівняно з попереднім періодом матеріальні витрати та інші витрати зменшились, це зменшення забезпечило зниженню загальної величини витрат на 55708 тис.грн..

Для узагальнення інформації про витрати підприємства використовувати рахунки класу 9 «Витрати діяльності» і рахунки класу 8 «Витрати за елементами» Плану рахунків бухгалтерського обліку, капіталу, зобов’язань і господарських операцій, затвердженого МФУ від 30.11.99 №291.

Загалом ДСП «ЧАЕС» створено умови, необхідні для належного й правильного ведення бухгалтерського обліку. Розроблено внутрішні інструкції (затверджено понад 290), які регулюють головні процеси діяльності, вони досить деталізовані і уможливлюють забезпечення ефективного виконання завдань і функцій підприємства.

У третьому розділі «Напрями удосконалення системи обліку і аналізу та підвищення ефективності діяльності ДСП «ЧАЕС» запропоновано напрями удосконалення системи обліку та контролю підприємства, розглянуто шляхи підвищення ефективності діяльності

підприємства та проаналізовано альтернативні напрями функціонування енергетичного сектору України.

Важливим пунктом удосконалення діяльності підприємства є екологізація підприємства. Тому важливим кроком є перетворення об'єкта «Укриття» (ОУ) на екологічно безпечну систему яка досягається шляхом реалізації трьох основних етапів:

Етап 1: стабілізація стану існуючого об'єкту, підвищення експлуатаційної надійності та довговічності конструкцій та систем, що забезпечують стабілізацію та контроль показників безпеки «Укриття».

Етап 2: створення додаткових захисних бар’єрів, у першу чергу нового безпечного конфайнмента, що забезпечують необхідні умови для технічної діяльності на етапі 3 та безпеку персоналу, населення та довкілля, підготовчі інженерно-технічні роботи, спрямовані на розроблення технологій вилучення з ОУ паливовмісних матеріалів (ПВМ) на етапі 3, створення інфраструктури для поводження з радіоактивними відходами (РАВ) об'єкта «Укриття».

Етап 3: вилучення з ОУ паливовмісних матеріалів та довгоіснуючих РАВ, їх кондиціонування з подальшим їх зберіганням і захороненням у сховищах РАВ відповідно до діючих стандартів, зняття з експлуатації об’єкта «Укриття».

На першому етапі (1998-1999 рр., 2004-2008 рр.) виконано комплекс заходів щодо підвищення довговічності, надійності і ефективності існуючих або додатково створених структур і систем (будівельних, контролюючих, пилоподавляючих, аварійних), необхідних для збереження або підвищення існуючого рівня безпеки об'єкта.

Також на 2-му етапі побудовано безпечний конфайнмент, створенно дистанційно-керовані механізми, розробка і апробація технологій вилучення паливовмісних матеріалів, створенно інфраструктури для поводження з вилученими РАВ.

На третьому етапі, згідно зі «Стратегією Остаточного закриття та консервації», планується вилучення паливновмісні матеріали (ПВМ) з ОУ,

переведення їх у контрольований стан шляхом забезпечення підконтрольного зберігання всередині захисних бар'єрів та/або захоронення у геологічних сховищах РАВ. При цьому всі ПВМ повинні бути розділені за рівнем активності, компактовані та переведені перед зберіганням у безпечний стан (як високоактивні і ядерно-небезпечні РАВ). Облік ПВМ має здійснюватися згідно з вимогами чинного законодавства.

На етапі зняття об’єкта «Укриття» з експлуатації мають бути усунені довгострокові ризики, тобто віддалені радіологічні наслідки аварії, пов’язані з невилученими радіоактивними матеріалами. Вибір напрямків переведення ОУ в екологічно безпечний стан будуть визначені проектом зняття об’єкта з експлуатації відповідно до наявних технічних та фінансових ресурсів.

Екологічно безпечною альтернативою традиційним джерелам енергії є відновлювані джерела, використання яких дозволяє скоротити негативний вплив на довкілля. Одним із стратегічних напрямів забезпечення екологічної безпеки України є розвиток альтернативної енергетики та поступове заміщення відновлюваними джерелами енергії традиційних. Екологічні впливи альтернативної енергетики на довкілля слід розглядати й оцінювати у розрізі різних видів відновлюваних джерел енергії, використання кожного з яких має ряд переваг з точки зору впливу на навколишнє природне середовище, але й певні обмеження, які слід враховувати при реалізації проектів [50].

Напрями удосконалення бухгалтерського обліку і аналізу на ДСП «ЧАЕС» полягають у наступному:

1. Вдосконалення системи бухгалтерського обліку:

- доповнення наказу про облікову політику переліком і складом операційних витрат за статтями та елементами;
- затвердження переліку і змісту (форми) журналів і регістрів аналітичного обліку;
- розповсюдження наказу про облікову політику зі змінами 2016 року.

2. Вдосконалення системи внутрішнього контролю:

- затвердження графіку документообігу;
- затвердження переліку і змісту (форми) журналів і регістрів аналітичного обліку.

3. Вдосконалення системи управлінського обліку - перенесення проведення атестації персоналу до Учбово-тренувального центру (УТЦ).
4. Оновлення програмного забезпечення з метою забезпечення ведення аналітичного і синтетичного обліку в єдиній програмі.

Запропоновані наступні шляхи удосконалення обліку та контролю: доповнити наказ про облікову політику переліком і складом операційних витрат за статтями та елементами; затвердити перелік і зміст (форми) журналів і регістрів аналітичного обліку; розповсюдити наказ про облікову політику зі змінами 2016 року; затвердження графіку документообігу; затвердити перелік і зміст (форми) журналів і регістрів аналітичного обліку; перенесення проведення атестації персоналу до Учбово-тренувального центру (УТЦ). Останнім не менш важливим кроком досягнення надійності та достовірності обліку на підприємстві є оновлення існуючого програмного забезпечення (Сфера 5) здебільшого з метою забезпечення ведення аналітичного і синтетичного обліку в єдиній програмі.

Для підвищення ефективності діяльності як зазначається на офіційному сайті ДСП «ЧАЕС»**:** «підприємство готує нову Концепцію зняття з експлуатації, в якій буде визначено новий кінцевий стан майданчика «Промислово розвинений майданчик». Розвиток майданчика ЧАЕС має не тільки зняти тягар з державного бюджету, пов'язаний з утриманням Зони відчуження, ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та зняттям її з експлуатації, але й повернути відчужені землі до господарської діяльності, використати максимальні вигоди, перетворити їх на економічно розвинений регіон.

На сьогоднішній день атомна енергетика являється однією з пріоритетних та затребуваних способів у виробленні електроенергії. Але все більшої популярності набуває використання відновлюваних джерел енергії

(ВДЕ), це сприяє екологічному виробітку електроенергетики адже воно не сприяє викиду шкідливих речовин в атмосферу, ґрунт та водоймища.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження системи бухгалтерського обліку та аналізу екологічної діяльності на ДСП «ЧАЕС» дозволяє сформувати такі висновки:

1. Екологічна діяльність підприємства – це відповідний сегмент його операційної діяльності, який повинен забезпечити баланс між суспільними інтересами та інтересами підприємства, в результаті функціонування якого має бути максимально збережене природне середовище в тому стані, у якому воно перебувало донедавна.

2. Основним завданням обліку і аналізу енергії, її передачі та розподілу в електричних і теплових мережах є визначення загальної суми витрат на виробництво і собівартість одиниці продукції, а також виявлення та мобілізація в енергетичній галузі резервів, їх використання з метою розширення виробництва енергії і зниження витрат, пов'язаних з виробництвом і збутом (реалізацією) електричної та теплової енергії і збільшенням на цій основі маси прибутку.

3. Нормативне забезпечення екологічної діяльності підприємства закладається з низки основних Законів: «Про екологічний аудит», «Про Загальнодержавне програма зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» в екологічно безпечного систему», «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблоку цієї АЕС на екологічно безпечну систему», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами», «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого

випромінювання», «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки») та інші.

4. Основним джерелом визначення екологічних витрат в Україні є НП(С)БО 1. Основну частину екологічних витрат підприємства складають операційні витрати. В обліку операційних витрат на енергетичному підприємстві існують свої особливості групування витрат. Витрати на енергетичному підприємстві здійснюється по калькуляційним статтям витрат при визначенні фактичної собівартості вироблення енергії та за економічними елементами (при визначенні планових і фактичних витрат всієї виробничої діяльності енергопідприємства).

5. Основними нормативно-правовими документами, які регламентують облік витрат екологічної діяльності є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України»; НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; П(С)БО 16 «Витрати»; План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; Податковий Кодекс України та інші.

6. Аналіз галузі ядерної енергетики України свідчить, що сьогодні надійну основу енергетичної незалежності та національної безпеки нашої держави, це найбільш розвинений і високотехнологічний індустріальний сектор економіки. У 2017 році атомні енергоблоки були більшим завантажені ніж у 2016, що могло призвести до більших викидів радіоактивних речовин. Але Державна інспекція ядерного регулювання повідомляє, що з початку 2017 року вихід радіоактивних речовин не перевищував норми. Експерти МАГАТЕ і Європейського Союзу встановили практично повну відповідність усіх енергоблоків українських АЕС світовим вимогам МАГАТЕ щодо ядерної безпеки. Також «Енергоатом» почав будівництво у Чорнобильській зоні відчуження централізоване сховище відпрацьованого ядерного палива реакторів (водо-водяний енергетичний реактор) ВВЕР.

7. Аналізуючи фінансово-економічну характеристику суб'єкта господарювання визначено що величина собівартості зросла на 13,02%. За рахунок збільшення собівартості та зниженню чистого доходу витрати на одну гривню виконаних робіт, наданих послуг зросли з 0,80 до 0,96. Валовий прибуток зменшився за період з 2016 по 2017 рік на 3589 тис.грн.

Також знизився показник інших операційних витрат на 69846 грн. На кінець 2016 року підприємство отримало прибуток, що становить 4 тис.грн. В даному році, в результаті господарської діяльності, намітилася тенденція до зменшення багатьох показників в порівнянні з минулим роком, що свідчить про скорочення у ДСП ЧАЕС коштів, отриманих в результаті фінансово-господарської діяльності. Натомість зросли витрати на оплату праці та середньомісячна заробітна плата працівників.

8. Для ведення бухгалтерського та податкового обліку покладено на бухгалтерію ДСП ЧАЕС на чолі з головним бухгалтером підприємства. Централізована бухгалтерія ДСП ЧАЕС та планово-економічний відділ знаходиться в центральному офісі м.Славутич. Діяльність бухгалтерії регламентована Положенням про бухгалтерію, що визначає завдання і функції, права і відповідальність бухгалтерії, її місце в організаційній структурі підприємства, а також внутрішню структуру підрозділу, порядок взаємодії з іншими підрозділами ДСП ЧАЕС і сторонніми організаціями. Для своїх цілей ДСП «ЧАЕС» використовує три програми для автоматизації обліку: SAP R / 3; «M.E.Doc»; Програму «Сфера / 5».

9. Для узагальнення інформації про витрати підприємства використовують рахунки класу 9 «Витрати діяльності» і рахунки класу 8 «Витрати за елементами» Плану рахунків бухгалтерського обліку, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затвердженого МФУ від 30.11.99 №291.

За дебетом рахунків 8-го відображають витрати звітного періоду відповідно до визначених ПЕВ і ВОПтаЗ (Відділ організації праці та заробітної плати) шрифтами обліку фактичних витрат, зазначених в первинних документах. ВОПтаЗ визначає шрифти обліку фактичних витрат із заробітної

плати та нарахувань на заробітну плату. Перелік шифрів обліку фактичних витрат (рахунків 8-го та 9-го класу), які використовуються, визначаються планово-економічним відділом (ПЕВ) окремим наказом.

Ця інформація відображається в Наказі «Про облікову політику» ДСП ЧАЕС від 21.08.2012 №587, а саме в п.п. 1.30 та п.п.1.32 відповідно.

10. З метою формування достовірної звітності про фактичні витрати, ефективності процесу управління підприємством за всіма видами діяльності підприємство ДСП «ЧАЕС» веде перелік шифрів обліку операційних витрат. Специфічними шрифтами цієї галузі є:

- 816 06 04 000 «Витрати згідно із Законом «Про статус…»»;
- 841 04 01 000 «Захоронення радіоактивних відходів (РАВ)»;
- 841 07 «Експлуатаційні послуги за рахунок коштів Чорнобильського Фонду «Укриття»».

11. Аналіз оцінки рівня і динаміки показників фінансових результатів діяльності підприємства показали, що: на кінець 2017 року підприємство отримало прибуток, що становить 4 тис.грн; на підприємстві є тенденція до зменшення персоналу, за рік чисельність робітників зменшилась на 106 осіб; чистий дохід від реалізації продукції, за 2017 рік зменшився з 22141 тис.грн. до 20858 тис.грн. або на 1283 тис.грн.; Величина собівартості зросла на 2306тис.грн.; валовий прибуток зменшився за період з 2016 по 2017 рік з на 3589 тис.грн.; адміністративні витрати підприємства за аналізований період значно знизились, також знизився показник інших операційних витрат на 69846 грн., при цьому, інші операційні витрати займають найбільшу питому вагу у структурі загальних витрат підприємства.

В структурі доходів підприємства найбільшу питому вагу мають інші операційні доходи, які в багато разів більші від чистого доходу від реалізації продукції. Це говорить про те, що основний дохід підприємства не від операційної діяльності, а від здачі в оренду наявних приміщень.

12. В роботі запропоновані заходи удосконалення системи бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та управлінського обліку та

шляхи їх досягнення, що забезпечить покращення організації та функціонування системи обліку і контролю на ДСП «ЧАЕС».

13. Визначені шляхи підвищення ефективності діяльності ДСП «ЧАЕС» в перспективі підвищить безпеку та екологічну ефективність діяльності, вдосконалить моніторинг впливу на довкілля та підвищить рівень атестації та поглиблення знань персоналу за допомогою комп'ютерних програм.

14. Розглянути напрями екологізації функціонування енергетичного сектору України. Основними, що освоєні в Україні, є енергія річок, вітру, сонця, біомаси, навколишнього природного середовища, геотермальна енергія. Розвитку відновлюваної енергетики в Україні сприяє формування на державному рівні програм і планів, спрямованих на скорочення використання традиційних ПЕР і поширення нетрадиційних джерел енергії, нарощування обсягів виробництва альтернативного палива, залучення інвестицій у розвиток «зеленої» енергетики з метою забезпечення екологічної безпеки та стійкості національної економічної системи, зростання конкурентоспроможності країни та забезпечення її відповідності сучасним вимогам на міжнародній арені в умовах посилення інтеграційних процесів. Так, в Україні розроблений Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року який спрямований на заощадження традиційних паливно-енергетичних ресурсів і поліпшення стану оточуючого природного середовища.

АНОТАЦІЯ

випускної кваліфікаційної роботи на тему

«ОБЛІК І АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»
(на матеріалах ДСП «ЧАЕС»)

Дипломник: **Дрозд Марина Миколаївна**
Науковий керівник: **к.е.н., доцент Волот Олена Ігорівна**
Спеціальність: **071 «Облік і оподаткування»**
ВНЗ: **Чернігівський національній технологічний університет**
Навчально-науковий інститут економіки
Місто, рік захисту: **Чернігів, 2018**
Робота містить: 119 сторінок, 20 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел 95 найменувань, 7 додатків.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад обліку і аналізу в контексті екологічної діяльності, а також розробка науково-практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення обліку і аналізу екологічної діяльності підприємства ДСП «ЧАЕС» та розвитку обліку і аналізу екологічної діяльності в Україні.

Поставлена мета може бути реалізована за допомогою вирішення наступних **завдань**: дослідити основні поняття обліку і аналізу екологічної діяльності та її види на ДСП «ЧАЕС»; розглянути особливості організації обліку і аналізу витрат на екологічну діяльність на енергетичному підприємстві; здійснити огляд нормативно-правового регулювання обліку і аналізу енергетичної діяльності на вітчизняних підприємствах; проаналізувати сучасний стан галузі ядерної енергетики в Україні; здійснити аналіз фінансово-економічних показників діяльності ДСП «ЧАЕС»; проаналізувати систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на ДСП «ЧАЕС»; провести економічний аналіз екологічної діяльності підприємства; визначити і розробити шляхи підвищення ефективності діяльності ДСП «ЧАЕС», напрями екологізації функціонування енергетичного сектору України та напрями удосконалення системи обліку підприємства.

Об'єктом є процес організації бухгалтерського обліку та аналізу на підприємстві «Чорнобильська атомна електростанція».

Предметом виступає система бухгалтерського обліку та аналізу екологічної діяльності підприємства ДСП ЧАЕС.

У **першому розділі** наведено поняття обліку і аналізу екологічної діяльності та її види на підприємстві; особливості організації обліку і аналізу витрат на екологічну діяльність та нормативно-правове регулювання обліку і аналізу енергетичної діяльності на вітчизняних підприємствах.

У **другому розділі** наводиться аналіз сучасного стану галузі ядерної енергетики в Україні; статутна інформація та фінансово-економічна характеристика діяльності ДСП «ЧАЕС»; загальна характеристика системи бухгалтерського обліку ДСП «ЧАЕС»; організація обліку, контролю і аналізу витрат енергетичного підприємства та економічний аналіз екологічної діяльності підприємства.

У **третьому розділі** розроблено шляхи підвищення ефективності діяльності ДСП «ЧАЕС» та напрями екологізації функціонування енергетичного сектору України.

За результатами дослідження сформульовані відповідні висновки.

Одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЕКОЛОГІЯ, ЕНЕРГЕТИЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ВИТРАТИ, ОБЛІК, АНАЛІЗ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ.

ANNOTATION

of diploma thesis on the topic:

"ACCOUNTING AND ANALYSIS OF ENVIRONMENTAL ACTIVITY OF THE ENTERPRISE" (on materials of ChNPP Chipboard)

Diploma officer: Drozd Marina Mykolaivna

Scientific adviser: **Ph.D., associate professor Volot Olena Igorivna**

Specialty: 071 **«Accounting and Taxation»**

University: **Chernihiv National Technological University**

Educational and Scientific Institute of Economics

City, year of protection: **Ukraine, Chernihiv, 2018**

The work contains: 119 pages, 20 tables, 6 figures, list of used sources, 95 titles, 7 applications.

The purpose of the final qualification work is to substantiate the theoretical and methodological principles of accounting and analysis in the context of ecological activity, as well as the development of scientific and practical recommendations aimed at improving the accounting and analysis of the ecological activity of the ChNPP SDP enterprise and the development of accounting and analysis of environmental activities in Ukraine.

The objective can be realized by solving the following tasks: to study the main concepts of accounting and analysis of ecological activities and its species on ChNPP; consider the peculiarities of the organization of accounting and analysis of the costs of environmental activities in the energy company; to carry out a review of regulatory and legal regulation of accounting and analysis of energy activities at domestic enterprises; to analyze the current state of the nuclear energy industry in Ukraine; to carry out the analysis of financial and economic indicators of ChNPP; analyze the system of accounting and internal control at ChNPP; conduct an economic analysis of the environmental activity of the enterprise; to identify and develop ways to increase the efficiency of ChNPP, the directions of ecologization of the functioning of the energy sector of Ukraine, and directions for improving the enterprise accounting system.

The object is the process of organization of accounting and analysis at the enterprise "Chornobyl Nuclear Power Plant".

The subject is the system of accounting and analysis of the ecological activity of the Chornobyl NPP Enterprise.

The first section presents the concept of accounting and analysis of environmental activities and its types in the enterprise; features of the organization of accounting and analysis of costs for environmental activities and regulatory legal regulation of accounting and analysis of energy activities at domestic enterprises.

The second section provides an analysis of the current state of the nuclear power industry in Ukraine; statutory information and financial and economic characteristics of ChNPP; general characteristics of the accounting system of ChNPP; organization of accounting, control and analysis of expenses of the energy enterprise and economic analysis of the environmental activity of the enterprise.

In the third section, ways of increasing the efficiency of the ChNPP ChNPP and ways to ecologize the operation of the Ukrainian energy sector are developed.

According to the results of the study, the relevant conclusions are formulated.

The obtained results can be used in the practical activity of the enterprise.

KEY WORDS: ECOLOGY, ENERGY ENTERPRISE, EXPENDITURE, ACCOUNTING, ANALYSIS, ORGANIZATION OF ACCOUNT.